

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Fragment filmu *Ziemia obiecana* z 1927 roku

Ziemia obiecana to niemy film fabularny z 1927 roku w reżyserii Zbigniewa Gniazdowskiego i Aleksandra Hertza. Twórcy kręcili film między innymi w zakładach przemysłowych Scheiblera i Grohmana oraz w widzewskiej Manufakturze.

Pierwsza adaptacja nie była całkowicie wierna powieści Władysława Reymonta. Jej akcję osadzono we współczesności, czyli w latach 20. XX wieku. Zmieniono również zakończenie filmu, które wieńczy szczęśliwa miłość Karola Borowieckiego i Anki Kurowskiej.

W obsadzie filmu znalazła się plejada ówczesnych gwiazd. Ankę Kurowską zagrała Jadwiga Smosarska, zaś w roli Karola Borowieckiego wystąpił Kazimierz Junosz-Stępowski.

Do naszych czasów zachował się wyłącznie kilkunastominutowy fragment filmu, który w 2015 roku został sprowadzony z USA. Jest on prezentowany na wystawie.

Film niemy to dzieło pozbawione zapisanego dźwięku, w którym fabułę przekazywano obrazem, planszami z napisami oraz grą aktorów. Artyści posługiwali się wyrazistą mimiką i gestem, by oddać emocje i sens scen. Podczas seansów towarzyszyła im muzyka grana na żywo, często improwizowana. Był to dominujący sposób produkcji filmów od narodzin kina czyli około 1895 roku aż mniej więcej do końca lat 20. XX wieku.

Fragment filmu rozpoczyna kadr przedstawiający starszego mężczyznę siedzącego w eleganckim gabinecie przy biurku. To Ludwik Lawiński, który w filmie gra postać bankiera o nazwisku Grynszpan.

Mężczyzna coś pisze. Jest skupiony na swoim zajęciu. W głębi widoczne otwarte drzwi ozdobione ciężkimi zasłonami upiętymi sznurami zakończonymi frędzlami.

W drzwiach pojawia się młody, uśmiechnięty mężczyzna. Mówi coś do bankiera. Ten wstaje. Rozkłada ręce w geście powitania i idzie w stronę drzwi.

Pojawia się elegancko ubrany mężczyzna z wąsem. To Władysław Grabowski, który w filmie gra Moryca Welta. Mężczyźni witają się. Welt wkłada ręce do kieszeni spodni. Przyjmuje nonszalancką postawę. Bankier zamyka drzwi i gestem zaprasza, by ten usiadł na krześle obok biurka. Mężczyzna siada. Bankier porządkuje biurko, i również siada. Mężczyźni rozmawiają. Są zadowoleni.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Kamera zmienia ustawienie. Widzimy pokój i gości od przodu. Bankier wyjmując z szuflady biurka pudełko z cygarami. Welt przyjmuje cygaro. Bankier je podpala. W pomieszczeniu jest dużo dymu. Bankier ujmując dłoń gościa. Kładzie ją na biurku i klepie. Gestem ręki pokazuje, że rozmowa dotyczy pieniędzy.

Czarna plansza z napisami w języku angielskim i polskim: But you come here. – Przecież pan tu przychodzi...

Ujęcie na bankiera, który coś mówi i cały czas wykonuje gest dotyczący pieniędzy. Następnie kamera ukazuje obu mężczyzn. Welt łapie nadgarstek bankiera, wyjmując zegarek i zaczyna mierzyć ciśnienie. Ma zdziwioną minę.

Czarna plansza z napisami w języku angielskim i polskim: You look very poorly Mr.

Grynszpan. - Pan bardzo źle wygląda, panie Grynszpan...

Pojedyncze ujęcia na mężczyzn. Gestykują i rozmawiają. Ujęcie na cały pokój.

Czarna plansza z napisami: What money? - Jakie pieniądze?...

Ujęcie na pokój. Bankier śmieje się, gestykuluje. Welt pali. Przekłada cygaro w drugą rękę. Bankier odsuwa krzesło od biurka. Nachyla się żeby sięgnąć coś z szafki u dołu. Wyjmuje kasetkę. Stawia ją na biurku i otwiera. Welt niecierpliwie uderza palcami w biurko. Nad nim unosi się dużo dymu. Bankier wyjmując z kasetki kartkę i podaje ją gościowi. Ten ją bierze i gestykuluje przechylając głowę i dłoń na boki. Po chwili oddaje ją bankierowi.

Czarna plansza z napisami: And where is there a term? - A gdzie tam jest termin?

Ujęcie na pokój. Bankier odbiera kartkę, czyta ją. Ma wystraszoną minę. Zwraca się w stronę gościa i mówi coś do niego. Tamten spowity w kłębach dymu gestykuluje.

Czarna plansza z napisami: Alright, remind me of this in 3 or 4 years... - Owszem, niech mi pan o tym przypomni za jakie 3-4 lata...

Bankier jest bardzo zdenerwowany, próbuje poluzować krawat. Udaje, że traci przytomność.

Czarna plansza z napisami: Oh! I'm sure to faint... - Oj!... pewnie zemdleję...

Bankier symuluje omdlenie. Zerka na gościa.

Czarna plansza z napisami: Do you always make such good business? - Czy pan zawsze robi takie dobre interesy?

Ujęcie na pokój. Bankier siedzi swobodnie oparty o krzesło. Welt kończy palić cygaro i ostentacyjnie dogasza je w stojącej na biurku popielnicy. Przywołuje bankiera palcem

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

wskazującym. Nachyla się w jego stronę. Bankier odstawia kasetkę i nachyla się w stronę gościa.

Czarna plansza z napisami: Now, I shall tell you what i want to do with our money... - Teraz panu powiem, co chcę zrobić z naszymi pieniędzmi...

Ujęcie na pokój. Bankier dosuwa do gościa krzesło. Obaj nachylają się ku sobie. Welt mówi. Ujęcie na pokój bankiera. Na krześle z boku biurka siedzi Welt. W dłoni trzyma zawinięte w papier kwiaty. W tle widać drzwi przez które wchodzi bankier. Welt podnosi się i odwraca w stronę bankiera. Mężczyźni rozmawiają. Welt przechodzi obok bankiera i wychodzi z pokoju. Ten sam pokój. Między biurkiem a krzesłem stoi Welt. W rękach trzyma zawinięte w papier kwiaty. Podchodzi do drzwi, które są w dalszym planie. Nasłuchuje.

Ten sam pokój. Za biurkiem siedzi bankier. Pali cygaro. Jest spowity kłębam dymu. Przez drzwi w dalszym planie, do pokoju wchodzi Welt. Rozkłada ręce. Coś tłumaczy. Bankier zaprasza go, żeby usiadł na krześle obok biurka. Welt podaje bankierowi okryte w papier kwiaty. Siada na skraju krzesła. Bankier zdejmuję papier z kwiatów. Welt, zmartwiony dłonią dotyka czoła. Bankier nachyla się w jego stronę.

Czarna plansza z napisami: Shame on you Mr. Moritz! Such a capable man in business and with women you need a procurer. - Panie Moryc, wstydź się pan! Taki zdolny do interesu, a do kobiety musi mieć prokurenta...

Ujęcie na pokój bankiera, który krzyczy na Welta. Ten skruszony siedzi na krześle. Bankier bierze kwiaty, odwraca się i kieruje w stronę drzwi. Welt odprowadza go wzrokiem.

Ujęcie na elegancki pokój z kanapą i fotelami. Na kanapie siedzi bankier. Rozmawia z młodą kobietą siedzącą w fotelu obok niego. To Maria Arnold w roli Meli Grynszpanówny, córki bankiera. Mela ma niezadowoloną minę.

Welt podsłuchuje pod drzwiami. W rękach trzyma bukiet kwiatów zawinięty w biały papier.

Ujęcie na bankiera, który głaszcze widoczną na ekranie rękę córki.

Czarna plansza z napisami: Why dont you want to marry him?... - Dlaczego nie chcesz iść za niego?...

Ujęcie na bankiera, który głaszcze widoczną na ekranie rękę córki. Ujęcie na pokój. Widać jak Mela z wściekłością zabiera rękę, którą przed chwilą głaskał ojciec.

Czarna plansza z napisami: I dont love him! - Nie kocham go!

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

W filmie pojawia się nowa postać, mężczyzna w kapeluszu. To Kazimierz Justian w roli dyrektora Kesslera.

Czarna plansza z napisami: Kessler – administratotion director. - Kessler, dyrektor administracyjny.

Ujęcie na dyrektora. W kadrze pojawiają się ciemne drzwi przez które wchodzi dyrektor.

Czarna plansza z napisami: An accidental meeting. - Przypadkowe spotkanie.

Akcja filmu dzieje się w pociągu, w przedziale restauracyjnym. Na pierwszym planie, za stołem siedzi Welt. W dalszym planie, przy kolejnym stole, bankier z dwoma mężczyznami. Welt wyjmując bilet z kieszeni i zapisuje coś w małym notesie leżącym na stole. Jeden z mężczyzn siedzących z bankierem odwraca się i zagląda przez ramię Welta.

Ujęcie na lustro w przedziale, w którym odbija się Welt i mężczyzna zaglądający mu przez ramię.

W kadrze pojawia się niewielki bilet, który oglądał Welt. Na bilecie numer i kierunek: Łódź Hamburg 624 km.

Ujęcie na mówiącą twarz mężczyzny podglądającego Welta.

Czarna plansza z napisami: Ugh! Mr. Grynszpan, he goes to Hamburg, you guess that Hamburg is not... Karlsbad... - Uj, panie Grynszpan, on jedzie do Hamburga... Pan się domyślasz, że Hamburg... to... nie... Karlsbad...

Ujęcie na Welta, który podsłuchuje rozmowę mężczyzn. Ma zadowoloną minę.

Czarna plansza z napisami: Ausgerechnet... to Hamburg... that means big money... - Ausgerechnet... do Hamburga... Tam pachnie grubszym groszem...

Ogólny kadr na przedział i siedzących w nim mężczyzn. Welt sięga po gazetę i zaczyna ją czytać. Mężczyźni towarzyszący bankierowi wstają i wychodzą z przedziału. Bankier też wstaje, wyjmując z kieszeni zapalniczkę, którą następnie odkłada na stół. Wychodzi.

Kadr ukazujący korytarz przedziału, a w nim mężczyźni, którzy opuścili przed chwilą przedział restauracyjny. Rozmawiają. Bankier wyjmując papierośnicę, częstuje mężczyzn papierosami. Szuka zapalniczki.

Czarna plansza z napisami: I'll come back right away – I left my cigarette lighter... - Zaraz wracam... zostawiłem zapalniczkę...

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Bankier wraca do przedziału. Ze stołu podnosi zapalniczkę. Podchodzi w stronę Welta, który cały czas czyta gazetę.

Czarna plansza z napisami: A good morning to dear Mr. Moritz... - Kochanemu Panu Maurycemu dzień dobry...

Welt odwraca się i z uśmiechem na twarzy wita się z bankierem. Proponuje żeby się dosiadł.

Czarna plansza z napisami: I a leaving to make bigger money... I can take a partner. - Jadę zarobić grubszy grosz... Mogę przyjąć współnika...

Ujęcie na rozmawiających mężczyzn, które przechodzi na mężczyzn palących papierosy w korytarzu pociągu. Mężczyźni z korytarza dużo gestykują. Pety wyrzucają przez okno.

Ujęcie na przedział restauracyjny. Welt podaje kartkę bankierowi. Ten jest zadowolony, składa ją na pół i chowa do portfela. Mężczyźni wstają.

Ujęcie na korytarz przedziału. Odwróceniu tyłem mężczyźni, którzy przed chwilą skończyli palić papierosy są ubrani w płaszcze. Na głowach mają kapelusze. W tle pojawia się Welt. Mija mężczyzn, staje przy oknie. Za nim idzie bankier, który wchodzi do przedziału po prawej stronie. Wychodzi z niego z płaszczem w rękę i kapeluszem na głowie. Mężczyźni ściskają sobie dłonie. Żegnają się. Bankier odchodzi z mężczyznami. Welt wgląda przez okno pociągu.

Ujęcie na odjeżdżający pociąg.

Czarna plansza z napisami: You always think about this one... Mela, I wont say anything to you, for I am a liberal father... I could command you! - Ty ciągle myślisz o tym... Mela, ja nic nie powiem, bo ja jestem bardzo liberalny ojciec... ja mógłbym ci kazać!...

Ujęcie ukazujące bankiera, który z rękoma wetkniętymi w kieszeń mówi coś do córki siedzącej przed nim. Widać tylko fragment głowy Meli. Mężczyzna gestykuje. Jest zły.

Ujęcie na Welta, który słyszy rozmowę ojca z córką. Jest przerażony. Z rąk wypadają mu kwiaty. Łapie się za głowę.

Czarna plansza z napisami: Emanuel Grynszpan, specialis of unfailable speculations did not like, when Dr. Wysocki approached his daughter wirth admiration... Emanuel Grynszpan – specjalista od niezawodnych spekulacji, nie lubił, gdy do jego córki zbliżał się z adoracjami doktor Wysocki...

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ujęcie na pokój. Na pierwszym planie niezadowolony bankier. W dalszym planie pokoju widzimy młodą parę. To Mela ubrana w jasną suknię z łańcuchem pereł na szyi. W dłoni trzyma wachlarz z piór. Tuż obok niej siedzi młody mężczyzna z brodą i w okularach. To Leon Łuszczewski, który w filmie gra postać doktora Wysockiego. Para rozmawia. Są zadowoleni. Bankier jest zniecierpliwiony i niezadowolony. Wstaje, odsłania zasłonę w głębi pokoju, wzrusza ramionami i wychodzi. Młodzi kierują wzrok w jego stronę.

Doktor powoli odwraca się w stronę kobiety. Ma zakłopotaną minę. Mela jest smutna.

Czarna plansza z napisami: Alas! We must forget each other, Father will never get used to the idea!... - Niestety musimy zapomnieć o sobie. Ojciec nigdy nie pogodzi się z myślą...

Kamera raz jeszcze pokazuje smutną parę.

Wnętrze fabryki. Za maszynami dziewiarskimi stoją kobiety. Część z nich ma zakryte chustami głowy.

W fabryce pojawia się dyrektor. Przygląda się pracującym kobietom. W następnych kadrach pojawiają się sylwetki kobiet, którym przygląda się dyrektor.

Czarna plansza z napisami: Sophy Malinowska. Zośka Malinowska.

Ujęcie na twarz młodej dziewczyny. To Maria Modzelewska w roli Zośki Malinowskiej. Ma blond włosy i duże oczy. Na chwilę pojawia się zadowolona twarz dyrektora.

Zośka bierze zwoje utkanej bawełny i przechodzi z nimi obok dyrektora. Ten podąża za nią.

Zośka zaczyna ważyć zwoje.

W kadrze pojawiają się dwie inne robotnice. Uśmiechają się.

Ujęcie na Zośkę, która waży bawełnę. Obok niej stoi zadowolony dyrektor. Para zaczyna rozmawiać.

Czarna plansza z napisami: Tomorrow you have to come to me... Otherwise!... - Jutro masz być u mnie... Inaczej!...

Ujęcie na parę. Dyrektor odchodzi, a Zośka dalej zajmuje się pracą.

Ponownie jesteśmy w gabinecie bankiera, który stoi i poprawia krawat. Na krześle obok biurka siedzi Welt. Ma zakłopotaną minę. Bankier klepie go ręką po ramieniu. Mężczyźni rozmawiają.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Czarna plansza z napisami: You have some head! I like to help the clever... I should even give you my daughter for a wife! - Pan masz głowę! Ja lubię mądrym pomagać, ja dałbym panu nawet moją córkę za żonę!

Pojedyncze ujęcia na bankiera i Welta. Obaj są zadowoleni.

Czarna plansza z napisami: Can I look it over? - Obejrzeć można?

Bankier idzie w stronę drzwi. Palcem wskazującym przywołuje Welta, by ten siedł za nim.

Welt wstaje, zapina marynarkę i idzie w stronę bankiera. Ten łapie Welta za ramiona, ustawia przed sobą i prowadzi do drzwi. Z impetem wypycha Welta za drzwi. Bankier odwraca się w naszą stronę z gestem triumfu!

Pokój damski. Na kanapie siedzi Mela. Jest okryta obszernym szalem. Tuż obok niej, na taborecie, siedzi Welt. Para rozmawia.

Czarna plansza z napisami: What is it you want? - O co panu chodzi?

Ujęcie na parę. Oboje są zdziwieni.

Czarna plansza z napisami: I Should like very much to have you turn your attention to me... -

Ja bym bardzo chciał, żeby pani zwróciła na mnie swoją uwagę...

Ujęcie na parę. Mężczyzna gestykułuje, uśmiecha się.

W kadrze pojawia się Mela, leżąca na kanapie. W rękach trzyma otwartą książkę. Do pokoju Meli, przez drzwi z prawej strony, wpada Welt. Zamyka drzwi i wita się z Melą. Ona odkłada książkę, odwraca się w stronę Welta i siada na kanapie. Welt niepewnym krokiem idzie w jej stronę. Siada na krawędzi taboretu stojącego obok kanapy.

Czarna plansza z napisami: Malinowski's Family. Rodzina Malinowskich.

Ujęcie na ulicę. W lewym rogu stragan. Przez ulicę przechodzi mężczyzna. To Jan Szymański w roli Malinowskiego, ojca Zośki. W prawym rogu fragment muru z zawieszoną skrzynką pocztową. W dalszym planie widoczny komin fabryki. Malinowski podchodzi do skrzynki i wkłada do niej list.

Ujęcie na podwórko starej kamienicy. Po lewej brama, przez którą wchodzi doktor. W centrum dwoje małych dzieci. Siedzą na ziemi. Za nimi, po prawej stronie, drewniane zadaszone schody. Na schodach siedzą inne dzieci. Przed schodami, tyłem do nas, stoi dziewczynka. Doktor wita się czule z dziećmi. Całuje je w głowę, podaje rękę.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Wnętrze skromnego pokoju rodziny Malinowskich. Na pierwszym planie stół, przy którym stoją dwa krzesła. Na jednym z nich siedzi dziewczynka. Obok, z prawej strony, na zydelku stoi mały chłopiec. W rogu pokoju stoi łóżko, w którym leży dziecko. Na krawędzi łóżka siedzi kobieta. Przez drzwi na wprost, do pokoju wchodzi doktor. Kobieta wstaje i wita się z doktorem. Podbiegają też dzieci. Doktor bierze małego chłopca na ręce i daje mu mały pakunek. Chłopiec biegnie wraz dziewczynką do stołu. Zajmują się pakunkiem. Doktor siada na łóżku i bada chore dziecko.

Dzieci przy stole jedzą czekoladę.

Ujęcie na to samo podwórko. Przebiega biały pies. Pojawia się ojciec Zośki. Wchodzi po schodach.

Pokój Malinowskich. W łóżku leży chory chłopiec. Przy jego głowie siedzi kobieta. Doktor rozmawia z matką i chłopcem, którego ujmuję za dłoń.

Czarna plansza z napisami: Doctor, I do not want to die!... - Panie doktorze, ja nie chce umierać!...

Ujęcie na chorego chłopca. Doktor wstaje, żegna się.

Klatką schodową wchodzi Malinowski. Siada na parapecie okna umieszczonego na półpiętrze kamienicy klatki schodowej. Odpoczywa. Zdejmuje czapkę. Jest zmartwiony.

Doktor wychodzi z mieszkania. Na półpiętrze spotyka Malinowskiego, który trzyma się za głowę. Siada obok niego i kładzie rękę na plecach Malinowskiego. Mężczyźni rozmawiają. Czarna plansza z napisami: I never drank in my life... But what will stun the pain? Sophy... came today at dawn... begged me to forgive her... - Nigdy w życiu nie piłem... Ale czym zgłuszyć ból?... Zośka... dziś przyszła nad ranem... błagała, żebym jej przebaczył...

Ujęcie na mężczyzn. Malinowski bije się pięścią w klatkę piersiową.

Mieszkanie Malinowskich. Na pierwszym planie, przy stole, siedzi zatroskany ojciec. Przy łóżku, na którym leży chłopiec, siedzi matka. Otwierają się drzwi i do mieszkania wchodzi Zośka. Matka wstaje. Ojciec podrywa się z krzesła. Wystraszona dziewczyna zastyga w bezruchu. Ojciec idzie w jej kierunku. Dziewczyna, lękając się, podchodzi do matki. Chłopiec na łóżku siada, jest wystraszony, łapie za rękę matkę. Co chwilę zerka na ojca.

Ujęcie na ojca. Ma groźny wyraz twarzy. Krzyczy.

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Zośka łapie się za twarz. Ojciec ma zaciśnięte pięści. Zośka upada na kolana przed ojcem.

Matka i chłopiec starają się ubłagać ojca o litość dla Zośki. Ojciec podnosi Zośkę z podłogi i odrzuca ją w stronę drzwi. Gestem wskazuje, że ma wyjść. Zośka jest przerażona. Opuszcza mieszkanie. Ojciec, oparty o stół, ciężko oddycha. Jest bardzo wzburzony.

Ujęcie na Malinowskiego i doktora siedzących na parapecie. Mają bardzo smutne miny.

Wnętrze fabryki. W kadrze dwa ruchome koła i nachylony między nimi mężczyzna. To Malinowski. Po schodach z lewej strony wchodzi dyrektor. Podchodzi do ojca Zośki i puka go w plecy. Ten odwraca się. Jest zdziwiony. Dyrektor stoi z jedną ręką w kieszeni. Z marynarki wyjmuje list.

Czarna plansza z napisami: Did you write this letter to me? How much do you want? - Pisałeś ten list do mnie! Ile chcesz?...

Ujęcie na obu mężczyzn. Są niezadowoleni.

Czarna plansza z napisami: Well, I shall pay you for her! - To JA ci za nią zapłacę!

Dyrektor z kieszeni wyjmuje pistolet. Dochodzi do szarpaniny pomiędzy mężczyznami.

Malinowski upada, ale szybko się podnosi i zasłania broń, która wypada z ręki dyrektora.

Mężczyźni ponownie się szarpią.

Mężczyźni upadają na podłogę obok kręcącego się koła. Dyrektor odwraca głowę w stronę koła. Jest przerażony. Na kole ukazuje się czaszka. Ponownie udaje im się wstać.

Mężczyźni upadają. Ujęcie na rozpędzone koło. W tle wylania się mała czaszka. Zbliżając się w naszą stronę, robi się coraz większa. Dyrektora wciąga koło. Odcina go w pasie. Na podłodze zostają nogi mężczyzny. Koło zwalnia. Następuje zaciemnienie ekranu.

Audiodeskrypcja obiektu opracowana w ramach projektu "Zwiększenie dostępności wystaw stałych i oferty kulturalnej Muzeum Kinematografii w Łodzi".

Projekt "Projektowanie uniwersalne kultury – dostępność w instytucjach kultury"

finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach działania 3.3 „Systemowa poprawa dostępności” Priorytetu III „Dostępność i usługi dla osób z niepełnosprawnościami”

Programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027.